

Vve werkt niet in Oosterhout

Voor- en vroegschoolse educatie werkt niet – althans niet in Oosterhout. Het maakt voor peuters niet uit of ze in een gewone peuterklas of in een officiële vve-instelling zitten. Gebruik van een vve-programma heeft zelfs negatieve effecten op de woordenschat van de kinderen.

door **Linda Welther**

Peuters in speelzalen in Oosterhout en omgeving doen minder woordkennis op als die speelzalen een programma voor voor- en vroegschoolse educatie gebruiken. Ook als de peuterleidsters een cursus hebben gevolgd, beïnvloedt dat de woordkennis negatief. Voor de telvaardigheid maakt het niet uit of de peuter een officiële vve-instelling bezoekt; voor de ontwikkeling van de sociale vaardigheden evenmin.

Tot deze opmerkelijke conclusies komen Peter Slegers, hoogleraar Onderwijskunde aan de Universiteit Twente en Erik van Schooten, onderzoeker aan het SCO Kohnstamm Instituut. Ze deden hun onderzoek in opdracht van het Delta-onderwijsbestuur in Oosterhout.

Dit bestuur voerde in schooljaar 2005-2006 voor- en vroegschoolse educatie in op al zijn negentien basisscholen. Alle basisscholen ontwikkelden een doorlopende leerlijn naar groep 8. Ook kwam er een zorgaanbod voor kinderen van twee tot vier, naast de al bestaande zorg voor basisschoolleerlingen van vier tot twaalf.

Bedoeling was de taal- en rekenvaardigheid en de sociale vaardigheden van de peuters te verbeteren. Om te kijken of dit werkte, vergeleken Slegers en Van Schooten de nieuwe vve-instellingen in Oosterhout met 'ouderwetse' peuterspeelzalen in Den Bosch. Daarnaast onderzochten ze welke kenmerken van peuterspeelzalen/instellingen, van leidsters en van de gehanteerde werkwijze, nu samenhangen met de ontwikkeling van taal- en telvaardigheid en met veranderingen in de sociaal-emotionele gesteldheid van peuters. In totaal deden 135 peuters van zestien vve-instellingen in Oosterhout en 145 peuters uit elf peuterspeelzalen in Den Bosch aan het onderzoek mee.

AVERECHTS

De onderzoekers deden drie metingen bij de peuters, gedurende een jaar. Voor vve vonden ze geen effecten, wel vonden ze verschillen tussen de instellingen.

Zo doen peuters minder woordkennis op in speelzalen waar leidsters cursussen hebben gevolgd, waar leidsters kringgesprekken in groepjes van minder dan vijf peuters houden, waar leidsters aangeven dat de peuters bij binnenkomst blij zijn en op speelzalen waar er wekelijks met ouders van peuters gesproken wordt.

Peuters doen méér woordkennis op als er meer leidsters op de groep staan, als die leidsters meer deelcursussen hebben gevolgd – het gaat hier om speciaal voor de scholen ontwikkelde cursussen – als de leidsters peuters apart nemen voor extra oefening en als leidsters taalfouten corrigeren door ofwel peuters in de juiste vorm voor te zeggen ofwel peuters te helpen door de eerste klank van een woord te noemen, zodat de peuter de zin kan afmaken. De telvaardigheid – het getal tot waar de peuter zonder fouten kan tellen – blijkt vooral samen te hangen met de leeftijd van het kind.

Deze conclusies zijn zo opmerkelijk, omdat de onderzochte vve-instellingen hard inzetten op alles waarvan we in Nederland denken dat het goed is – doorlopende leerlijnen, koppeling van peuterspeelzalen aan basisscholen, gebruik van vve-programma's, de leidsters volgen cursussen – maar toch geen of zelfs averechtse resultaten boeken. Daarnaast wordt 'lekker in je vel zitten' in het algemeen beschouwd als noodzakelijke voorwaarde om te kunnen leren. In dit onderzoek is echter geen verband gevonden tussen de sociaal-emotionele gesteldheid van de peuters en de ontwikkeling van hun cognitieve vaardigheden.

NOODGREPEN

Of de vve-programma's nu echt slecht zijn, kan onderzoeker Peter Slegers op basis van dit onderzoek niet zeggen. 'Het kan ook liggen aan de condities waaronder ze worden ingezet: bij welke groepsgrootte, bij welke soort kinderen? Ook kan het liggen aan hoe de leidsters ermee omgaan. Misschien hebben ze kennisgebrek? Of worden ze niet goed opgeleid? En wat ik ook zou willen weten is: hoe vergaat het peuters die thuis blijven en helemaal niet naar een peuterspeelzaal gaan?'

Slegers benadrukt dat het Oosterhoutse onderzoek niet zomaar een lokale studie is die wordt weersproken door andere, landelijke onderzoeken naar vve. 'Een evaluatie van vve-programma's die recent door het SCO Kohnstamm Instituut is uitgevoerd (zie *Didaktief* september 2008, red.), leverde vergelijkbare conclusies op. 'Bovendien hadden wij voor het Oosterhoutse onderzoek een ideale uitgangssituatie: we konden twee duidelijk

afgebakende groepen kinderen onderzoeken: kinderen die vve krijgen en wel vanaf de start van het programma, en kinderen zónder vve. Veel onderzoeken naar vve-programma's zijn niet zo ideaal. Vaak zijn ze gebaseerd op lopende praktijken en moeten onderzoekers allerlei noodgrepen bedenken om vergelijkbare groepen te krijgen – wat ze ook erkennen.'

Kortom, er is nog lang geen systematisch bewijs dat de programma's werken, aldus Slegers. 'Er moet meer en beter onderzoek gedaan worden vóórdát ze op grote schaal worden ingevoerd. Zeker na het rapport van de Commissie Dijsselbloem is de overheid dat verplicht.'

Loek Oomen, algemeen directeur Delta-onderwijs in Oosterhout, is niet verbaasd over de resultaten. 'In vve-instellingen worden taalarme kinderen bij elkaar gezet. Dat stimuleert de ontwikkeling niet. Veel beter is het om álle kinderen, taalrijk en taalarm, samen een speelzaal te laten bezoeken. In de gemeente Oosterhout verkeren we in de gelukkige omstandigheid dat daar geld voor is. En dan is het niet nodig ze een duur vve-programma te laten volgen. In reguliere peuterspeelzalen wordt er ook gespeeld, gezongen en gepraat met de kinderen. Dat werkt.'

E.J. van Schooten, P. Slegers, Onderzoek naar de effectiviteit van VVE en peuterspeelzalen in Oosterhout en Den Bosch. SCO-Kohnstamm Instituut, Universiteit van Amsterdam, 2009. (SCO-rapport nr. 813).

